

Izhaja:

10., 20. in 30. dan vsakega meseca.

Dopisi naj se izvolijo frankovati.

Rokopisi se ne vračajo.

Za inserate se plačuje po 10 kr. od garmond-vrste za vsakokrat.

MIR.

Vsakemu svoje! — Slovenci! Ne udajmo se!

Velja:

za celo leto za bolj premožne 2 goldinarja; za manj premožne rodoljube pa 1 gld. 50 kr.

Denar naj se pošilja pod napisom:

Upravništvu „Mira“ v Celovcu.

Leto XI.

V Celovcu, 30. oktobra 1892.

Štev. 30.

Ali res ni treba, da bi se človek po slovensko brati učil?

(Dopis iz spodnjega Roža.)

Tudi pri nas je dosti trapovja, ki govori: „Šola je za to, da se otroci nemško naučijo; slovenščine ni treba, saj slovensko otroci itak že znajo.“ Take neumne, že stokrat ovržene pregovore imajo in vsak čas so pripravljeni, podpisati se tudi za trdo nemško šolo. In res imamo, kakor znano, slovenski Korošci dovolj trdo nemških šol, kjer se otroci po slovensko še brati ne naučijo. Ljudje pa so veseli takih šol in vpijejo: „Prav je tako! proč s slovenščino, tiste nič ni treba, nemščina je prva!“ Prav tako so Judi vpili, ko jim je Pilat Kristusa pripeljal, da bi ga rešil, in jih vprašal, ali ne bi rajši Kristusa oprostili kakor morilca Barabo; kričali so: „Proč s tem, križan naj bo!“ Tako hočejo danes ljudje to ubogo slovenščino po nedolžnem križati in sramotno zavreči. Tedaj še brati naj bi se otroci ne smeli po slovensko naučiti? „Ne, ne!“ slišim nemškutarje in nevedne, zaslepljene Slovence kričati, „šola naj bo čisto nemška, tudi tega ni treba, da bi po slovensko brati znali!“ Kaj bi tem bedakom odgovoril? Nič drugega ko to: Pred seboj imam knjigo „Domači zdravnik“, s katero je letos slavna družba sv. Mohorja osrečila narod slovenski. Vprašam vas: ali bi jaz mogel te bukve brati in dobivati iz njih toliko lepih naukov, če bi slovensko brati ne znal? Hvaležen sem za to, da so bili v časih, ko sem jaz v šolo hodil, ljudje bolj pametni, in smo se tudi po slovensko brati naučili. Ko bi bil jaz v trdo nemško šolo hodil, kakoršno zdaj nemškutarji najbolj hvaležijo, potem bi jaz te lepe knjige in še več drugih ne mogel brati, kakor je tudi tisti otroci ne znajo brati, ki hodijo v trdo nemške šole. Na tisoče Slovencev bo veselih, ko bodo prebirali knjigo „Domači zdravnik“, ker se bodo iz nje naučili, kako sebi in drugim pomagati ob času bridke bolezni. Na stotine jih bo ozdravljenih, ki bi bili sicer umrli ali pa se dolge mesece in leta v postelji mučili; na stotine in tisoče bolnikov bo zadobilo zdravje iz te knjige ali olajšanje v raznih bolečinah. Vsi ti bodo hvaležni starišem, ki so skrbeli za take šole, v katerih so se tudi po slovensko brati naučili; kajti če bi ne znali po slovensko brati, bi

se tudi „Domačega zdravnika“ ne mogli posluževati. Pa čeravno je „Domači zdravnik“ ena najboljših in najkoristnejših bukev, kar se jih je še tiskalo v slovenski besedi, vendar to ni edina dobra slovenska knjiga. Družba sv. Mohorja je izdala že mnogo lepih in poučnih bukev, tudi „Slovenska Matica“ je dala že mnogo lepega in poučnega na svetlo, kar je pa izišlo še drugih poučnih ali kratkočasnih knjig in knjižic v našem slovenskem jeziku, bodisi v Ljubljani, ali v Mariboru, ali v Celovcu, ali v Trstu, ali v Gorici itd., teh je toliko, da jih že naštetni ni več mogoče. Zdaj pa pogledjmo še na veliko vrsto časnikov, ki izhajajo v slovenski besedi in se berejo po celi Sloveniji! Kdor ima oči, mora videti, da Slovenci v duševnem oziru vedno bolj napredujemo, da se zmirom bolj izobrazujemo. Že zdaj imamo toliko tiskanih spisov v našem jeziku, da jih bo kmečki človek težko prebral. Ako tedaj kdo želi, bolj moder in omikan postati, ako želi spoznati svet in razne dežele na zemlji; ako želi spoznati različne živali, rastline in rude; ako želi spoznati postave, računstva in natorne moči itd., — ni mu več treba, da bi se prej nemško naučil; vse te vednosti in znanosti si lahko pridobi tudi iz slovenskih bukev. Ako se želiš bolje izučiti v kmetijstvu, naroči si „Kmetovalec“ iz Ljubljane, več se boš iz njega naučil, kakor iz nemških časnikov enake vrste. Ako želiš zvedeti, kako se vrti in suče politika, naroči „Mir“; on te bo vsaj tako dobro poučil, kakor „Freie Stimmen“ ali „Bauernzeitung“. To je pa še le en sam slovenski list. Kdor hoče pa več brati in še več zvedeti, mu je na izbiro še mnogo drugih listov v našem jeziku. Za otroke se izdaja „Vrtec“, prav lep list s podobami. Za pouk in kratek čas sta „Dom in Svet“ z lepimi podobami, in „Ljubljanski Zvon“. Za učitelje se pišeta „Popotnik“ in „Učiteljski Tovaraš“. Za duhovnike je „Duhovni Pastir“. O politiki in domačih zadevah pišejo razun „Mira“ še: „Slovenski Gospodar“, „Domoljub“, „Domovina“, „Rodoljub“, „Nova Soča“, „Novice“, „Dolenjske Novice“, „Edinost“, „Slovenec“ in „Slovenski Narod“. (Poslednja dva izhajata vsaki dan.) Če imamo pa Slovenci toliko berila, čemu nam je potem treba segati po nemškem berilu? Saj tudi v svojem jeziku lahko pridemo do omike in znanosti, da se tega naučimo, česar nam je vedeti treba, da se

zamoremo med svetom sukati, da poznamo svoje pravice in da nas ne morejo porivati iz enega kota v drugega. Neveden človek je boječ; kdor je pa omikan in zaveden ter svoje pravice pozna, tak se bo le toliko vklanjal, kar je treba, več pa ne; njega ne bode pred vsakem bradačem strah. Glavna stvar dandanes ni nemščina, ampak omika; tisto si pa tudi v slovenski besedi lahko pridobimo in ni se treba prej veliko let težavne nemščine učiti. Zavolj tega pa, ker imamo v svojem slovenskem jeziku toliko lepih bukev in časopisov, zato je dobro in koristno, da slovenski človek tudi po slovensko brati zna. Kaj pomaga otrokom, če se naučijo po nemško brati, če pa ne zastopijo, kaj berejo? Ti reveži, ki pridejo iz naših šol, znajo res po nemško brati, pa to jim nič ne pomaga, ker se ne naučijo toliko nemščine, da bi zamogli nemške bukve prebirati in iz njih si nabirati lepih in koristnih naukov. Pa tudi iz slovenskih bukev in časnikov se ne morejo nič naučiti, ker se po slovensko še brati niso naučili. Tak je tedaj sad in taka je korist vaše šole, vi nemškutarji, da se otroci ne naučijo ne slovensko, ne nemško, da nevedni reveži ostanejo svoje žive dni, ker ne morejo prebirati ne slovenskih, ne nemških bukev! Ali bi ne bilo bolj pametno, da bi se otroci učili v maternem jeziku brati, pisati in rajtati, da bi si vsaj s slovenskim berilom glave bistrili in srce požlahnovali in tako vsaj zastopili, kaj berejo. Premišljajte to vsi pametni in pošteni Slovenci! Kdor je pa svojo narodnost že prodal, tistega itak ne bomo več spreobrnil.

Dopisi prijateljev.

Iz Celovca. (Prva krona družbi sv. Cirila in Metoda!) Med Čehi se je rodila misel, naj bi sedaj, ko pride nov denar v veljavo, vsak češki rodoljub podaril prvo krono, ki jo v roke dobi, šolski družbi „Komenský“. Ta misel je tako izvrstna, da se dopada tudi Nemcem in jo priporočajo v posnemanje v korist nemškemu sulferajnu. Mi Slovenci imamo pa svojo družbo sv. Cirila in Metoda, ki je podpore zelo potrebna in tudi vredna. Zato so Celovski rodoljubi sklenili, posnemati izgled čeških bratov, in vsak izmed njih hoče prvo

Molzna krava.

(Dalje.)

„Jaz mislim, da so manjše krave boljše od velikih, ako Bog dá,“ pravi stric; „moje belanske mlekarice se nič kaj posebno ne obnašajo, vsaj tako ne, kakor jih hvaležijo. Sploh pa so meni ljubše naše deželske krave. Kako misliš ti o tem, ako Bog dá.“

„Jaz pa sodim baš obratno“, odgovori France. „Umetnejše je gojiti večje krave, kot majhne. Stara in preskušena resnica pa je tudi, da je belanska krava boljša za mleko od naše domače. Vi zatrjujete sicer, da so vaše belanke slabe za molžo. Ali temu niso uzrok krave, ampak vaša družina, ki jih slabo krmi in nepravilno gléšta. Jaz sem opazil, stric, da so vaši hlevi slabi, nezdravi; tudi za snaženje živalij premalo skrbite. Krmo imate sicer dobro, ali verujte mi, da ona ni vse, kar treba živini.“

Izkušnje so do dobra dokazale, da velika krava pičo bolj izplača, kot majhna. Sevédá se ji mora dati veliko več krme, a zató donáša tudi primeroma več mleka. Ako daste belanskim kravam toliko klaje, kakor domačim bušicam, tedaj jim sevédá ne ostaja mnogo hraniva za napravo mleka, kajti skoro vso pičo uporabijo za telo. Vi krmite vse vaše krave, majhne in velike, na enak način ter jim dajete enako veliko piče; tudi pasete jih enako dolgo. V obeh slučajih so velike krave na škodi; večja krava potrebuje mnogo hrane za svoje telo, dočim obrne mala kravica od enake mere klaje nekoliko v mleko, ker za ohranjenje življenja

ji ni treba toliko, kakor veliki. Je li torej čudno, da molzejo večasi velike krave slabejše od malih? O tem se lahko prepričate v vsakdanjem življenju: večji človek navadno tudi več jé, kakor majhen in zató je tudi bolj močen.

Poskusite krmiti svoje velike krave razmerno njih veličini ter težini in prepričali se boste, da izplačajo klajo mnogo bolj, kot majhne, t. j. one donášajo primeroma več mleka od malih. Na dalje pa rodé velike krave velika teleta, iz katerih narastejo velika goveda. Kdor je prisiljen s kravami voziti, tisti izhaja z velikimi bolj, nego z malimi, za kar ni treba dokazov; slednjič pa plača mesar za veliko in debelo kravo še enkrat toliko, kakor za najtolstejšo bušico.“

„Ti torej misliš, da naj redimo samo velike živali, naše deželske pa naj poprodamo, ako Bog dá,“ meni stric Peter.

„Tega jaz nisem zatrjeval,“ odgovori živinozdravnik. „Omenil sem samo to, da velike krave klajo bolj poplačajo od malih. Ali tudi naša domača goveda so vrlo dobra; da pa ona ne donášajo mnogo dohodkov, temu je uzrok slaba krma in nepravilno držanje. Njega dni so bila vsa goveda enaka; danes smo mi zares zaostali v živinoreji, ali tega smo sami krivi. Kje pa so neki dobili Angleži, Švicarji, kakor tudi nekteri drugi národi jako izvrstna goveda, ki so, da resnico govorim, še enkrat več vredna od naših? Napravili so je, vzredili so si je. Oni odbirajo za plemo najpripravnije in najposobnejše živali, kar se jim ne zdi dobro, tisto pa odstranijo od razplodbe. Mlado živino umno vzrejajo, doraslo dobro hranijo, skrbno čedijo in pravilno gléštajo, kakor veli nauk

o živinoreji. Ko bi bili naši stari praočetje tako ravnali, imeli bi tudi mi danes tako lepe živali, kakor drugi, v živinoreji napredni národi.“

Med tem pogovorom nastal je mrak. France se poslovi ter se napoti proti domu.

Stric pa zakliče še enkrat za njim: „Pa ne pozabi podružničnega shoda, ako Bog dá.“

„Dobro, dobro,“ odvrne živinozdravnik.

Bil je prijazen dan. Popoldanska služba božja je minula. Na stotine ljudi se je bralo na vrtu županove gostilne. Na posebnem mestu so obstopili domači fantje g. učitelja, kateri jim nekaj razlaga in z roko maha. Naenkrat se obrnejo proti zbranemu ljudstvu ter zapojó: „Slovenec sem“ tako izborno, da jim je občinstvo navdušeno ploskalo.

Nató pozdravijo g. župnik vse navzoče ter razlože v lepih besedah pomen družbe sv. Cirila in Metoda.

Gosp. kaplan Blaž povejo, koliko je imela podružnica dohodkov ter nagovarjajo pričujoče, da naj se na novo upišejo. Ljudje se veselo odzovejo temu povabilu. Vsak dá toliko, kolikor mu dopušča možnost.

Gosp. tajnik, vaški učitelj, pripoveduje o znamenitih ukrepih glavne družbe ter govori slednjič jako poučljivo o sadjarstvu. Ljubljanski advokat pa razjasnjuje najpotrebnejše in najvažnejše zakone. (Dalje sledi.)

Smešničar.

Gospa: „Da ste še po noči vstali, ko sem Vas poklicati pustila, tega Vam ne bom pozabila.“
Zdravnik: „Jaz tudine, kedar bom račun delal.“

so imeli v Finski kneževini na Ruskem. Treba jim bo žito kupovati. — Meščanska pivovarna v Plznu, kjer se vari najboljši ol celega sveta, obhaja letos svojo 50letnico. V ta spomin je vodstvo pivovarne razdelilo 30.000 gld. za dobrodelne namene. — Naši in pruski konjiški častniki so se skušali, kateri so hujši jezdec. Skušali so se na dolgi črti med Dunajem in Berlinom. Zmagovalci so bili naši, premerili so odločno pot poprek skoro za deset ur hitreje, ko Prusi. Od naših najboljši je bil nadporočnik grof Starhemberg, ki je prišel v Berlin v 71 urah. On je dobil 20.000 mark nagrade in lepo darilo od nemškega cesarja. Od Prusov najboljši je bil poročnik baron Reitzenstein. Dobil je 10.000 mark nagrade in srebrnega huzarja na srebrnem konju od našega cesarja. Drugi zmagovalci so dobili manjše darove in nagrade. Mnogi pa obsojajo tako prisiljeno jezdenje, ker živina preveč trpi; pri tem hitrem jezdenju jim je namreč poginilo do petdeset konj. — V Sarajevu (Bosna) zidajo katoliško semenišče. — Hud vihar je bil okoli Šampanja na Francoskem. — V deželi Minnesotti (Amerika) je umrl slovenski misijonar Lovro Lavtižar. — „Zgodbe sv. pisma“, ki jih je po dr. Knechtu poslovenil čast. g. dekan Skuhala, izišle so že v 3. natisu v Freiburgu na Badenskem, prodaja jih pa tudi bukvar Herder na Dunaju, vezane po 26 kr. — V mestu Rüssel na Pruskem se je zvezalo šest šolarjev in so naredili roparsko bando. Na več krajih so mesto zažgali, da bi v splošni zmešnjavi lahko kradli. En hlev je zgorel, drugodi so ljudje pogasili. Tudi so okradli nekega mesarja in denar so razdelili med seboj.

Duhovniške zadeve v Krškej škofiji.

Faro Zvinico (Zweinitz) je dobil tamošnji provizor č. g. Norbert März. — Fara Št. Tomaž je razpisana do 25. novembra. Do tje jo bo oskrboval č. g. Jan. Sirnik, kanonik v Gospi Sveti.

Slavno uredništvo!

V vašem cenjenem listu sem brala oglas za Kathreiner-Kneippovo sladno kavo. Kupila sem je nekoliko in poskusila, pa ni mi bila nič posebno všeč, tako da sem se spet povrnila k navadni bobovi kavi. Nedavno pa me je spet neka znanka opozorila na ta izdelek in poskusila sem vnovič. Zdaj sem vzela pa samo četrti del sladne kave in tri dele bobove. Zdaj se mi je pa skuhalo tako dobra in prijetno dišča kava, da sem se kar čudila. Odslej sem vsaki dan nekaj sladne kave primešala in sem se jej tako privadila, da primešam zdaj že polovico sladne kave. Treba se je samo okusa navaditi. Iz začetka pa nisem prav kuhala in sem tudi preveč sladne kave primešala. Kdor je bil že mnogo let na bobovo kavo navajen, ne more se tako hitro drugemu okusu privaditi; to gre le polagoma. Preverjena sem pa, da mi bo v kratkem mogoče, ubogati čast. gospoda župnika Kneippa in primešati še več sladne kave. S tem precej prihranim in imam vendar prav zdravo in dobro kavo. Ker se je morda tudi drugim gospodinjam s to sladno kavo tako godilo kakor meni, prosim slavno uredništvo, naj te vrstice v list sprejme kot dobro došel opomin za gospodinje in matere. Z odličnim spoštovanjem J. J., naročnica.

Vabilo.

Podružnica sv. Cirila in Metoda za Št. Janž in okolico v Rožni dolini

ima v nedeljo dne 6. novembra t. l. ob 3. uri popoldne „pri Gašperju“ v Podsinji vesi svoj **letni občni zbor** po sledečem dnevnem redu: 1. Pozdrav načelnika. 2. Poročilo tajnika in blagajnika. 3. Upisovanje novih udov in pobiranje doneskov. 4. Volitev novega odbora. 5. Govori in nasveti. — Po zborovanju je prosta zabava. — Na obilno udeležbo vabi prijazno načelnništvo.

Vabilo.

Podružnica sv. Cirila in Metoda za Pribloves in okolico priredi svoj **letni občni zbor** v nedeljo dne 6. novembra ob 3. uri popoldne v hiši Jožefa Prejnika v Dobrlivesi s sledečim spredom: 1. Pozdrav načelnika. 2. Govor. 3. Pobiranje letnih doneskov in sprejemanje novih udov. 4. Igra „Svoji k svojim“. 5. Slučajnosti. — Po zborovanju prosta zabava. — K obilni udeležbi vabi vse zavedne Slovence in Slovenke odbor.

➡ Slovenskim rodoljubom iz dežele in sosednih slovenskih pokrajin, ki dohajajo po opravkih v Celovec, naznanjamo, da se Celovski Slovenci shajajo **vsako sredo ob 1/2.8. uri zvečer v gostilnici hotela „pri zlatem medvedu“ (zum goldenen Bären)**, kjer imajo odmenjeno svojo klubovo sobo šte. 12. v prvem nadstropju na desno. — Slovenski gosti so vsikdar dobro došli!

Prošnja.

Vsi oni p. n. gospodje, katerim so bile poslano pred tremi leti vojaške knjižice, in kateri še niso poravnali računa, so prav uljudno znova naproseni, naj blagovolé prej ko mogoče poslati novce založniku knjig v Gradec, Grazbachgasse 40.

Listnica uredništva.

„Hodeljev Jure“ v Žužemberku. Hvaležno potrdimo, da smo poslanih 20 gld. prejeli.

Tržne cene v Celovcu.

Ime blaga	na birne		na hektolitru	
	gld.	kr.	gld.	kr.
pšenica	5	60	7	—
rž	4	70	5	80
ječmen	3	60	4	50
oves	2	10	2	60
hejda	4	50	5	60
turšica (sirk)	3	50	4	35
pšeno	8	—	10	—
fižol	5	10	6	35
repica (krompir)	1	30	2	10
deteljno seme	—	—	—	—

Sladko seno je po 2 gld. — kr. do 2 gld. 20 kr., kisló 1 gld. 40 kr. do 2 gld. — kr., slama po 1 gld. 60 kr. meterski cent (100 kil). Frišen špeh je po 60 do 65 kr. kila, maslo in puter po 95 do 110 kr. — Pitane vole plačujejo mesarji po 33 do 35 gld. stari cent.

Tinktura za želodec,

ktero prireja **GABRIEL PICCOLI**, lekarnar „pri angelju“ v Ljubljani, Dunajska cesta, je mehko, učinkujoče, delovanje prebavnih organov urejajoče sredstvo, krepeča želodec, ter pospešuje telesno odprtje. — Razpošilja jo izdelovatelj v zabojčkih po 12 in več steklenic. Zabojček z 12 steklenicami velja gld. 1.36, z 55 steklenicami, 5 kilogramov teže, velja gld. 5.26. Poštino plača naročnik. Po 15 kr. stekleničico razprodajajo lekarne v Celovcu Thurnwald in Egger, v Beljaku dr. Kumpf in Scholz, v Trbižu Siegel.

Kmetija na prodaj.

Na prodaj je kmetija srednje velikosti na Radišah pri Celovcu šte. 16. Ima 5 oralov lepega gozda, 12 oralov posetve, 2 orala travnika, nekaj sadja. Tudi ima pravico do skupnega pašnika, ki se bo kmalu razdelil. Je le 5 minut od cerkve. Več pové g. Janez Korpič, župan na Radišah, in pa posestnik Matija Toman, vrtnar pri gosp. Wirthu v Beljaku.

Tiskarna družbe sv. Mohorja

se uljudno priporoča za natiskovanje vizitnic, pisemnih zavitek itd. po najnižjih cenah.

Julius Ivanetič,

trgovec s tržaškim blagom v Celovcu,

Šent-Vidsko
predmestje

„pri angelju“

Wodley-eve
ulice št. 8,

priporoča svojo **veliko zalogo špecerijskega, kolonijalnega in materijalnega blaga**, finega ruma, pravega francoskega kónjaka in izvrstnega brinjevca. Na prodaj ima tudi pristna, nepokvarjena tirolska in avstrijska vina, izvrstno kavo raznih vrst, sladkor, riž, moko, fine kranjske klobase, sir, salami in druge slaščice, vse po najnižjih cenah, zagotavlja pošteno in vestno postrežbo.

➡ **Prodaja le samo sveže (frišno) blago.** ➡
Zunanja naročila izvršujejo se točno. — Kramarjem iz dežele se cene zdatno znižajo.

Hlapec,

ki je zmožen slovenskega in nemškega jezika, srednje starosti, ki zna pisati in bi bil zvest varuh pri mladih konjih, ob nedeljah in praznikih pa bi prodajati pomagal, dobi pri meni ročno službo in 7 gld. mesečne plače.

M. Punzengruber,
trgovec v Črni (Schwarzenbach).

Kathreiner-Kneippovo

➡ **sladno kavo,** ➡

najboljšo vseh kavinih primesij,
prodaja takim, ki jo zopet naprej prodajajo,
po tovarniški ceni

Janez Luckmann
v Ljubljani.

Izvrstno reže Ph. Mayfarthova
reporeznica.

Nadalje se priporočajo stroji za
robkanje turšice,
mlini za trojano moko in mečkalnice, posebni mlini za trojano turšico, ki služi konjem v hrano, mečkalnice za krompir, žitne čistilnice,

slamorezuice
ročne, ali na gepelj ali pa na par,
mlin za oljne tropine, mrvo-
parec itd.

PH. MAYFARTH in dr., tovarna za stroje.
Dunaj II/1, Taborstrasse 76.

Isterska vina.

Vsem prijateljem dobre, pristne in močne kapljice priporočam svojo veliko zalogo črnega, rudečega in belega isterskega vina, po sledečih cenah:

Teran črni liter po 18 do 22 kr.
Teran rudeči „ „ 15 „ 18 „
Belo vino „ „ 15 „ 28 „

Za vsa od me poslana vina stojim dober (jamčim), da so čisto natorna, brez vsake primesi ali ponaredbe.

IVAN GOSAR

v Pazinu (Pisino, Istrien).

Kdor si hoče napraviti dobro kavo,
naj si kupi pristne

Ölzove kave

➡ **Ölzova kava** ➡
je najboljša in najčistejša primes za kavo.

➡ **Ölzova kava** ➡
nema v sebi ne hrušk, ne pese, ne sirupa.
Dobi se v vseh prodajalnicah za tržaško blago.

DOBRA KAVA

se naredi le s primesjo
Kathreiner-Kneippove sladne kave.
Dobi se povsod.
Svari se pred ponarejenimi izdelki